

สัมภาษณ์ต้นแบบ

เรื่อง ต้นแบบการลดต้นทุนการผลิตข้าว

๑. ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกร

นายนิธิโรจน์ วันดี อยู่บ้านเลขที่ ๓๐๒/๑ หมู่ ๒ บ้านป่าบง ตำบลเวียง อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ ๕๐๑๑๐

เป็นบุตรนายตาล วันดี และนางหล้า วันดี มีพี่น้องร่วมบิดา - มารดาจำนวน ๘ คน เกิดเมื่อวันที่ ๕ เมษายน ๒๕๐๙ ปัจจุบันอายุ ๔๘ ปี ได้สมรสกับนางสมพร วันดี มีบุตรด้วยกัน ๒ คน

การศึกษา

มัธยมศึกษาปีที่ ๖ ศูนย์ศึกษานอกโรงเรียน

วิสัยทัศน์

ใส่ใจการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวเพื่อชาวไทยก้าวไกลสู่ตลาดโลก ผู้บริโภคปลอดภัย

แนวคิดในการทำงาน

๑. ช่างคิดและใฝ่รู้ตลอดเวลา
๒. นำองค์ความรู้ที่มีอยู่นำมาปฏิบัติในการบริหารจัดการที่ก่อให้เกิดประโยชน์กับสังคมและประเทศชาติมากที่สุด
๓. คิด วิเคราะห์ วางแผน ก่อนเริ่มดำเนินการ

เกียรติประวัติ

ได้รับรางวัลชนะเลิศ อันดับที่ ๑ เกษตรกรปราดเปรื่อง Smart Farmer ต้นแบบด้านการผลิตข้าว กรมการข้าว ปี พ.ศ.๒๕๕๗

๒. บทนำ

๒.๑ การประกอบอาชีพแต่ดั้งเดิม

นายนิธิโรจน์ วันดี เริ่มเรียนรู้และได้รู้จักชีวิตชาวนาตั้งแต่อายุ ๔-๕ ขวบ จากการที่เป็นเด็กบ้านนอก ไม่รู้คำว่าโรงเรียนอนุบาล จึงได้ติดตามบิดามารดาไปอยู่กับท้องนา ทำให้เกิดความผูกพันและได้รับความรู้เรื่องการทำนาจากบิดาและมารดา โดยมีแปลงนาข้าวจำนวน ๒๑ ไร่ (เป็นของตนเองจำนวน ๙ ไร่ เช่าจำนวน ๑๒ ไร่) มีต้นทุนในการผลิตเฉลี่ย ๔,๕๐๐ บาท/ไร่ และได้พบเจอกับปัญหาเรื่องหนี้สิน ต้นทุนการผลิตสูง การตลาดการถูกเอารัดเอาเปรียบจากนายทุน

๒.๒ การเปลี่ยนแปลงก่อนเข้าร่วมโครงการ

นายนิธิโรจน์ วันดี ได้เก็บเอาปัญหาที่ได้พอเจอมาเป็นแรงบันดาลใจที่จะผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว โดยได้เจอกับเหตุการณ์ที่โรงสีตราคารับซื้อข้าวจากเกษตรกรท่านหนึ่ง เพราะทางโรงสีได้ตรวจข้าวของเกษตรกรพบว่า มีข้าวปนจำนวนมากและโรงสีจะไม่รับซื้อ จึงทำให้นายนิธิโรจน์ วันดี ได้สะท้อนถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในขณะนั้น และปัญหาอื่นๆ ที่จะตามมาอีกในวันข้างหน้า คิดว่าถ้ามีเมล็ดพันธุ์ข้าวชั้นดีมีคุณภาพพี่น้องเกษตรกรผู้ปลูกข้าว คงจะไม่ถูกกดราคาและจะทำให้ข้าวไทยมีคุณภาพ เป็นที่ต้องการของตลาดทั้งในประเทศและนอกประเทศ

จึงมีความพยายามในการบริหารจัดการปัจจัยการผลิตโดยนำองค์ความรู้ที่มีอยู่นำมาปฏิบัติในการบริหารจัดการ เริ่มตั้งแต่การแช่เมล็ดพันธุ์ข้าว แช่กับถังบรรจุน้ำแล้วเติมเกลือลงไปพอประมาณ นำไข่เปิดใหม่มาหนึ่งฟองวางลงไปในถังน้ำที่มีเกลือผสมอยู่ แล้วเติมเกลือลงไปจนกว่าไข่เปิดที่มีในน้ำมีการทรงตัวเอียง ๔๕ องศา จึงนำไข่ออกแล้วเทเมล็ดพันธุ์ข้าวลงไปถังน้ำที่มีเกลือผสมอยู่ แนวคิดของการแช่เมล็ดพันธุ์ข้าวด้วยน้ำเกลือจะทำให้เมล็ดข้าวที่ไม่สมบูรณ์จะลอยขึ้นง่ายต่อการกำจัดและควบคุมคุณภาพของเมล็ดพันธุ์ได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้ยังมีแนวคิดที่จะลดต้นทุนการผลิตในขั้นตอนการปลูก โดยใช้อุปกรณ์หยอดเมล็ดข้าววงอก ที่ได้หาข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต นำมาพัฒนาลองผิดลองถูกหลายครั้ง จนสามารถผลิตอุปกรณ์หยอดเมล็ดข้าววงอก ที่ทำให้ต้นข้าวที่หยอดเมล็ดงอกออกมามีลักษณะคล้ายการปลูกข้าวด้วยวิธีปักดำ แต่ประหยัดเวลาและใช้แรงงานน้อยกว่า คือใช้แรงงาน ๑ คน สามารถหยอดได้ ๕-๗ ไร่ต่อวัน อีกทั้งยังสามารถลดจำนวนเมล็ดพันธุ์ข้าวแทนวิธีการหว่านลงได้ โดยใช้จำนวนเมล็ดพันธุ์ข้าว ประมาณ ๕-๖ กิโลกรัม/ไร่ จากเดิมการหว่านเมล็ดที่ใช้เมล็ดพันธุ์ประมาณ ๒๐-๒๕ กิโลกรัม/ไร่ ผลผลิตที่ออกมาเฉลี่ย ๑,๒๖๖ กิโลกรัม/ไร่ เป็นที่สนใจของเกษตรกรในอำเภอฝางและกลุ่มเกษตรกรในอำเภอใกล้เคียง ตลอดจนหน่วยงานราชการ และหน่วยงานอื่นๆ มีความสนใจเข้ามาศึกษาดูงานจากแปลงนาของตนเองและสามารถเป็นวิทยากรถ่ายทอดองค์ความรู้ให้แก่ผู้ศึกษาดูงานได้เป็นอย่างดี

๒.๓ การพัฒนาสัมมาชีพต่อยอดหลังเรียนรู้เพิ่มเติมจากโครงการ

จากการอบรมและศึกษาดูงานโครงการพัฒนาศักยภาพสมาชิกสภาเกษตรกรจังหวัดเชียงใหม่และพนักงาน สำนักงานสภาเกษตรกรจังหวัดเชียงใหม่ ระหว่างวันที่ ๑๙-๒๓ พฤษภาคม ๒๕๕๖ ณ จังหวัดฉะเชิงเทรา, จังหวัดระยอง, จังหวัดจันทบุรี โดยสมาชิกสภาเกษตรกรจังหวัดเชียงใหม่และบุคลากรของสำนักงานสภาเกษตรกรจังหวัดเชียงใหม่ ได้รับการพัฒนาสมรรถนะหลักด้านมุ่งผลสัมฤทธิ์การบริหารจัดการองค์กรตามหลักธรรมาภิบาล การวางแผน ยุทธศาสตร์องค์กรและการบริหารที่ดี และได้้นำเอาตัวอย่างหลักการของเกษตรกรทฤษฎีใหม่และการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการเกษตรที่เป็นรูปธรรม นำไปสู่ความพออยู่พอกินมีความมั่นคงของเกษตรกรมาวางแผนในการพัฒนาการเกษตรของจังหวัดเชียงใหม่ โดยเข้ารับฟังการบรรยายและศึกษาดูงาน ณ บ้านจำรุง ตั้งอยู่หมู่ ที่ ๗ ตำบลเนินฆ้อ อำเภอกอง จังหวัดระยอง ด้วยสภาพความเป็นอยู่ในชุมชน เน้นการพึ่งพาตนเอง จนเป็นที่ยอมรับและเป็นตัวอย่างที่ดี มีผู้มาศึกษาดูงาน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ตลอดทั้งปี หมู่บ้านจำรุง ส่งเสริมให้กลุ่มแม่บ้าน ได้นำผักพื้นบ้านมาเป็นอาหาร ต้อนรับคณะศึกษาดูงาน รับประทาน อาทิ ดอกอัญชัน ยอดมะระ ขมิ้นชัน ชะอม ใบชะพลู ใบบัวบก ยอดเสม็ดแดง ฯลฯ และกะปิบ้านจำรุง มาใช้ประกอบเป็นเมนูน้ำพริกกระปิผักพื้นบ้าน เป็นเมนูอาหารหลักที่ทุกคนศึกษาดูงานจะต้องได้รับประทาน จนกระทั่งได้เป็นสัญลักษณ์ของชุมชน ที่นักท่องเที่ยวรู้จักและคุ้นเคย กลุ่มผู้สูงอายุบ้านจำรุงเป็นตัวอย่างของการรวมกลุ่มเพื่อสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์คุณภาพมาถวาย อาทิ ปลุกผักพื้นบ้านส่งกลุ่มแม่บ้าน ผลิตข้าวซ้อมมือบรรจุถุงจำหน่ายในร้านค้าของชุมชน เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนมีสุขภาพที่ดี ชุมชนมีการลงหุ้นทำโรงสีข้าวชุมชนเองสามารถผลิตข้าวซ้อมมือได้อย่างต่อเนื่อง และนำเศษแกลบร่ำส่งให้กับกลุ่มเกษตรกรพื้นบ้านทำปุ๋ยชีวภาพ และนำปลายข้าวขายให้กับกลุ่มผู้เลี้ยงตะพาบน้ำ นอกจากนี้บ้านจำรุงยังให้กลุ่มเด็กและเยาวชนบ้านจำรุง ก่อตั้ง กลุ่มธนาคารขยะ ผู้คนในชุมชนได้เห็นคุณค่าของเศษของที่เหลือใช้ แม้แต่ขยะมีการรวมกลุ่มกันจัดตั้งกลุ่มธนาคารขยะและสิ่งแวดล้อมรับซื้อขยะทุกประเภท มีการคัดแยกขยะแต่ละประเภท สามารถนำไปใช้ประโยชน์ ทำให้เด็ก เยาวชนได้รับรู้ถึงขยะสิ่งของเหลือใช้ปลูกฝังค่านิยมทัศนคติในการรักษาสภาพแวดล้อมนอกจากนี้ยังส่งเสริมให้เด็กตั้งวงดนตรีเยาวชนบ้านจำรุงแสดงต้อนรับแขกที่มาศึกษาดูงาน นอกจากนี้บ้านจำรุง ยังมีการส่งเสริมให้จัดบ้านเรือนในชุมชนที่มีความพร้อมรวมกลุ่มกันเป็นกลุ่มบ้านพักชุมชนให้บริการที่พักแบบโฮมสเตย์ ให้กับผู้ศึกษาดูงาน นักท่องเที่ยว ผู้สนใจในวิถีชีวิตที่เน้นการพึ่งพาตนเอง ได้มาสัมผัสและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน และเมื่อทำกิจกรรมครบตามที่กล่าวมาจะได้รับวุฒิบัตรแสดงว่าได้จบหลักสูตรมหาวิทยาลัยบ้านนอก กิจกรรมทั้งหมดที่กล่าวมา คือศึกษาดูงาน ๑ วัน ๑ คืน ทางหมู่บ้านคิดค่าใช้จ่ายรายละ ๘๐๐ บาทต่อคนจึงทำให้ทุกกลุ่มมีส่วนร่วมในการจัดการและได้รับผลตอบแทนทุกกลุ่ม ทั้งนี้การบริหารจัดการชุมชน โดยมีแกนนำที่มีศักยภาพ สามารถพัฒนาสังคมชุมชนที่พร้อมต่อการเรียนรู้ จึงเป็นอีกหนึ่งหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงที่น่าชื่นชมอย่างยิ่ง จากการที่ได้เรียนรู้และพบเจอกับผู้นำชุมชนที่เข้มแข็งทำให้นายนิธิโรจน์ วันดี สมาชิกสภาเกษตรกรจังหวัดเชียงใหม่ เขตอำเภอฟาง ได้ นำข้อมูลและสิ่งที่ได้เรียนรู้เพิ่มเติมจากการศึกษาดูงานครั้งนี้มาปรับปรุงและต่อยอดให้แหล่งเรียนรู้ต้นแบบการผลิตต้นทุนการผลิตข้าว เป็นที่สนใจและเป็นแหล่งศึกษาดูงานที่ครบวงจรอีกแห่งหนึ่งในเชียงใหม่

๓. ปัจจัยที่จำเป็นต้องใช้ในการประกอบสัมมาชีพให้ประสบผลสำเร็จ

ในการดำเนินกิจกรรมดังกล่าวในเกิดความสำเร็จ มีปัจจัยสำคัญ ดังนี้

๑. การสนใจศึกษาค้นคว้าหาความรู้จากประสบการณ์ การศึกษาดูงาน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้สนใจและประยุกต์ใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ ในการผลิตตลอดเวลา
๒. การใช้ความรู้ในการแก้ปัญหาและพัฒนาการทำการผลิตให้เกิดประสิทธิภาพ
๓. การวางแผนการผลิตและการตลาด โดยใช้ตลาดนำการผลิต สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มจากสินค้าเกษตร
๔. การผลิตที่คำนึงถึงสิ่งแวดล้อมระบบนิเวศน์ในแปลงนา
๕. ต่อยอดความรู้โดยการเป็นวิทยากรถ่ายทอดและแลกเปลี่ยนเรียนรู้แก่ผู้สนใจ

๔. ปัจจัยที่จำเป็นต้องใช้ในการประกอบสัมมาอาชีพให้ประสบผลสำเร็จ

๑. สถานที่ที่เหมาะสมสำหรับการเพาะปลูก
๒. สภาพภูมิอากาศ
๓. ดินที่มีสภาพเหมาะสมสำหรับการปลูกข้าวไวแสง
๔. แหล่งน้ำที่อุดมสมบูรณ์
๕. ระบบการขนส่งที่รวดเร็ว

๕. ขั้นตอนการดำเนินงาน และ กระบวนการผลิต

๑. วางแผนการปลูกข้าวให้เหมาะสมกับสภาพอากาศ สภาพฤดูกาล

- ๒) เพื่อเตรียมหยอด ก่อนแช่ข้าวมีการคัดแยกข้าวด้วยน้ำเกลือ

นตา

๔. เตรียมอุปกรณ์หยอดเมล็ดข้าว ทำการหยอดเมล็ดพันธุ์ข้าวด้วยเครื่องหยอดที่ประดิษฐ์ขึ้นมาเอง โดยจะปลูกพันธุ์ข้าวที่ใช้ปลูกสันป่าตอง ๑ จำนวน ๓๗ ไร่ พันธุ์ขาวดอกมะลิ ๑๐๕ จำนวน ๒ ไร่ และ กข.๖ จำนวน ๒ ไร่

๕. ดำเนินการตรวจแปลงและตัดพันธุ์ข้าวที่ปน

๖. สุ่มตัวอย่างข้าวเพื่อส่งตรวจ

๗. การเก็บเกี่ยว การทำความสะอาดถุงบรรจุ การรวบรวมผลผลิต

๖. ระยะเวลาการเก็บเกี่ยวผลผลิต

ระยะเวลาการเก็บเกี่ยวตามชนิดของพันธุ์ข้าว และ ฤดูกาลเพาะปลูก อาทิเช่น ข้าวไม่ไวต่อแสง อายุในการเก็บเกี่ยว ๑๐๐-๑๓๕ วัน และข้าวที่ไวต่อแสงระยะเวลาการเก็บเกี่ยวเป็นไปตามฤดูกาลผลิต

๗. ตลาด/การจำหน่าย

การวางแผนการจำหน่ายและการตลาด กลุ่มสมาชิกแหล่งเรียนรู้ลดต้นทุนการผลิตข้าว มีการประชุมกลุ่มและระดมทุน เพื่อนำมาเป็นทุนเพื่อรับซื้อผลผลิตของสมาชิกในกลุ่ม และนำมารวบรวมไว้ด้วยกันเพื่อจะได้ทำการจำหน่าย โดยมีการแจ้งไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น องค์การบริหารส่วนตำบล ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีประจำตำบล สหกรณ์การเกษตร เมื่อมีการสั่งจองเมล็ดพันธุ์ข้าว คณะกรรมการกลุ่มฯจะดำเนินการจัดทำข้อตกลงการซื้อขายล่วงหน้า จากนั้นจะประชุมสมาชิกกลุ่มทั้งหมดเพื่อหารือ วางแผนการผลิตให้ได้ตามจำนวนที่สั่งจอง ทำให้กลุ่มไม่มีปัญหาเรื่องผลผลิตคงค้าง ยังสามารถกำหนดราคาได้ ในปีฤดูกาลผลิตที่ผ่านมา (๒๕๕๖/๒๕๕๗)กลุ่มไม่สามารถผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวได้ตามความต้องการของผู้สั่งจองเนื่องจากมีผู้สั่งจองขอเพิ่มปริมาณภายหลัง และมีผู้สนใจรายใหม่เข้ามาติดต่อเพิ่มขึ้น จึงทำให้กลุ่มมีแนวคิดขยายสมาชิก และยกระดับศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวเป็นศูนย์รวบรวมและกระจายเมล็ดพันธุ์(ตลาดกลางเมล็ดพันธุ์ข้าว) ด้วยการเชื่อมโยงซื้อขายกับศูนย์ข้าวชุมชนในอำเภอรอบข้าง โดยมีข้อกำหนดให้กลุ่มมาเป็นผู้ควบคุมและตรวจสอบคุณภาพ

๘. ต้นทุนและผลตอบแทน

ต้นทุนการผลิต/ไร่ ประมาณ ๒,๒๑๕ บาท ประกอบด้วย

ค่าเมล็ดพันธุ์ ๕ กก./ไร่ กก.ละ ๒๔ บาท	๑๒๐ บาท/ไร่
ค่าเตรียมดิน	๕๕๖ บาท/ไร่
ค่าใช้จ่ายในการปฏิบัติ	๕๕๐ บาท/ไร่
ค่าปุ๋ย	๔๕๐ บาท/ไร่
ค่าสารกำจัดศัตรูพืช	๔๒๖ บาท/ไร่
ค่าเชื้อเพลิง	๑๑๓ บาท/ไร่
รวม	๒,๒๑๕ บาท/ไร่

ผลตอบแทนที่สมาชิกได้รับ

๑. ราคาที่แหล่งเรียนรู้รับซื้อเมล็ดพันธุ์คืนจากสมาชิก กิโลกรัมละ ๑๗ บาท
๒. ราคาขายเมล็ดพันธุ์ข้าวของกลุ่ม กิโลกรัมละ ๒๔ บาท ทำให้มีส่วนต่างกำไร ๗ บาท/กิโลกรัม

จัดสรรแบ่งเป็น

- ๒.๑ ส่วนกลางในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ร้อยละ ๔๐
- ๒.๒ ค่าการจัดการของคณะกรรมการดำเนินงานแหล่งเรียนรู้ ร้อยละ ๔๐
- ๒.๓ ปันผลให้สมาชิกในกลุ่มตามจำนวนหุ้น ร้อยละ ๒๐

๙. การถ่ายทอดความรู้จากสัมมาชีพต้นแบบแก่เกษตรกรรายอื่น

ดำเนินการอบรม ถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับเกษตรกรในพื้นที่และเกษตรกรผู้ที่สนใจ กลุ่มเกษตรกรที่ประสานงานผ่านภาครัฐและสภาเกษตรกรจังหวัดเชียงใหม่

๑๐. แนวทางการพัฒนาสัมมาชีพ

๑. ต่อยอดแหล่งเรียนรู้ต้นแบบการลดต้นทุนการผลิตข้าว โดยจัดตั้งเป็นศูนย์รวมในการให้ความรู้เรื่องการปลูกข้าวแก่เกษตรกรที่สนใจ
๒. ต่อยอดแหล่งเรียนรู้ต้นแบบการลดต้นทุนการผลิตข้าวไปยังอำเภอที่สนใจ
๓. เพิ่มแปลงผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวผ่านการรับรองมาตรฐาน GAP จากกรมการข้าว
๔. เพิ่มสมาชิกในกลุ่มเพื่อผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวที่มีคุณภาพและเพียงพอต่อความต้องการของตลาด

